

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ВИКЛИК ЧАСУ

ПІЩЕВ О.В., ПІЩЕВА Т.І.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

На початку 2020 року Україна разом з усією світовою спільнотою піддалася епідемії COVID-19, що спричинило собою максимальне обмеження контактів між людьми, тому освітній процес в Україні опинився в непростій ситуації. У найкоротші терміни освітній процес на всіх рівнях був переведений в он-лайн режим з безпрецедентним застосуванням дистанційних освітніх технологій. Треба відзначити, що на відміну від усіх попередніх освітніх реформ, ситуація ускладнюється раптовістю, відсутністю альтернативи, й неможливістю проведення попередньої підготовки з переводу на інший формат навчання.

Безпрецедентна найпотужніша інтеграція мобільних технологій в навчальний процес поза всякими сумнівами його трансформує. Можна відзначити наступні зміни: відображаються індивідуальні особливості кожного здобувача вищої освіти; здобувач отримав можливість працювати поза навчальної аудиторії з будь-якого зручного місця на планеті; з'явилася можливість швидко реагувати і коригувати процес навчання, забезпечується миттєвий зворотний зв'язок; з'являються нові методи презентації навчального контенту.

Однак, дистанційний формат навчання накладає на викладача додаткове навантаження: організувати колективну роботу, тримати увагу великої кількості студентів, зробити цікавим навчання в он-лайн форматі. Накопичений досвід створення онлайн-курсів, цифрових навчальних матеріалів і т.п. виявився недостатнім для масштабного, одноразового переходу системи освіти України на дистанційний формат навчання, що вимагає від усіх її учасників мобілізувати всі сили і ресурси.

Слід звернути увагу на те, що робота в он-лайн режимі, на думку переважної більшості викладачів, стала помітно складніше, оскільки зажадала більш ретельної підготовки навчального процесу в усіх його компонентах - від формулювання цілей до контролю і оцінки результатів. В середньому, викладачі стали витратити на підготовку одного навчального заняття в 1,5-2 рази більше часу, ніж при традиційному форматі.

Важливо також відзначити, що онлайн-навчання вимагає від того, хто навчається високого рівня мотивації і здатності до самонавчання, але не кожен студент здатний самостійно вчитися. Ця проблема веде до зниження мотивації навчання; втрати цінності знань; уніфікації і примітивізації освіти.

Сучасні технології допомагають оперативно знайти необхідну інформацію, позбавляють студента від напруженої розумової роботи, формують звичку до пошуку швидких відповідей в мережі, що як наслідок веде до того, що у студентів втрачається здатність сприймати великі тексти. Японський дослідник Матасака в зв'язку з цим підкреслює, що «мобільні технології, хоча і звільнили нас від цілого ряду повсякденних труднощів, але вони ж тепер послаблюють нас і гублять ... люди поступово втрачуть здатність думати».

Сучасна ситуація актуалізувала не тільки суто практичні питання, пов'язані з організацією дистанційного навчання, а й підштовхнула дослідників до вивчення його теоретичних аспектів, сутнісних характеристик, до обґрунтування його ролі і місця в системі освіти. Одне з важливих питань сьогодення - моделі організації навчання в постпандемійний період. Залежно від характеру взаємодії учасників освітнього процесу (синхронне, асинхронне, їх поєднання) можна виділити чотири моделі навчання із застосуванням інформаційно-освітніх ресурсів і дистанційних освітніх технологій.

Перша - традиційна модель дистанційного навчання, що передбачає дистанційне навчання на основі інформаційно-освітнього середовища, що здійснюється в асинхронному режимі: навчальна діяльність студентів і педагогічна діяльність викладачів в часі розділені. По суті, дана модель є традиційне заочне навчання, що здійснюється із застосуванням сучасного інформаційно-освітнього середовища та дистанційних освітніх технологій. Асинхронний варіант дистанційного навчання передбачає відстрочену у часі взаємодію викладача і студентів. Викладач заздалегідь готує і структурує всі навчальні матеріали, а студенти отримують до них доступ і знайомляться з ними в будь-який зручний для них час, за своїм власним графіком. Асинхронне дистанційне навчання реалізується за допомогою таких засобів спілкування, як електронна пошта, форуми, які дозволяють підтримувати робочі відносини між студентами і викладачами, навіть якщо вони не можуть перебувати в Інтернеті одночасно. Ця модель навчання дозволяє студентам увійти в електронне середовище в будь-який час для завантаження матеріалів і відправки повідомлень викладачам і однокурсникам, витратити більше часу на більш вдумливе виконання завдань.

Друга модель – контактна - дистанційне навчання з використанням електронного інформаційно-освітнього середовища вузу і дистанційних освітніх технологій. Головна особливість цієї моделі полягає в організації дистанційного навчання в синхронному режимі, який передбачає дистанційний контакт викладача і студентів через Інтернет в режимі реального часу. Взаємодія викладача та студента здійснюється строго в рамках традиційного

розкладу та форм організації навчання (лекція, семінар, домашня самостійна робота та ін.), тобто мають місце всі атрибути традиційного навчання, які, однак, реалізуються в віртуальному середовищі. Контактна модель може використовуватися на основі різних платформ.

Третя модель - змішане навчання, при якому має місце поєднання дистанційного і традиційного форматів. Змішане навчання може бути організовано в різних варіантах. Наприклад, на рівні навчального плану воно передбачає, що частина дисциплін вивчаються в онлайн-форматі (дистанційно), тобто повністю самостійно, з використанням виставлених і рекомендованих викладачем навчальних онлайн-матеріалів (лекцій, завдань до різних видів занять, тестів та ін.), а інші дисципліни - в традиційному форматі. Можлива реалізація змішаного навчання і на рівні окремої дисципліни. Як один з варіантів воно передбачає ведення лекцій в онлайн-форматі (відеолекцій), а інші види занять проводяться традиційно, але із застосуванням всього багатства можливостей цифрових технологій, при цьому дистанційний формат навчання може бути організований як в синхронній, так і в асинхронній формі.

Четверта модель - традиційне контактне навчання, в рамках якого знаходять застосування всі відомі на конкретному етапі розвитку цифрові ресурси та дистанційні освітні технології, які використовуються як на аудиторних заняттях, так і для організації активної позааудиторної самостійної роботи студентів.

Таким чином, можна зробити висновок, що пандемія COVID-19 спричинила соціально-педагогічну дослідну роботу, в якій в якості нового фактора, введеного в організацію процесу навчання виступила форма контактного дистанційного навчання з використанням електронного інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти і дистанційних освітніх технологій. Це дозволило не тільки створити нову модель навчання, що володіє великими можливостями, але і виявити больові точки процесу онлайн-навчання.

Література

1. Yuan L., Powell S. MOOCs and disruptive innovation: Implications for higher education // eLearning Papers, In-depth. 2013. Vol. 33. No. 2. P. 1–7.
2. Kukulska-Hulme A. Mobile learning for quality education and social inclusion. IITE Policy Brief. 2010, December, 12 p.
3. Traxler J. Learning in a mobile age // International Journal of Mobile and Blended Learning. 2009. no. 1(1). P. 1–12. DOI: 10.4018/jmbl.2009010101
4. Driver P. Pervasive Games and Mobile Technologies for Embodied Language Learning // International Journal of Computer Assisted Language Learning and Teaching. 2012. vol. 2. issue 4. P. 23–37. DOI: 10.4018/ijcallt.2012100104
5. Menter I., Valeeva R., Kalimullin A. A tale of two countries—forty years on: politics and teacher education in Russia and England // European Journal of Teacher Education. 2017. No. 40(5). P. 616–629. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2017.1385060>